

Past, Current and Future Development Scenario in Okhaldhunga District

CONSULTATION MEETING WITH STAKEHOLDERS

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means without the prior written permission of SAHAS Nepal.

Editorial Team

Rumi Maharjan, Tanka Gautam and Jasmine Shakya

Reviewer

Surendra Kumar Shrestha, PhD and Usha Shrestha, PhD

ACKNOWLEDGEMENT

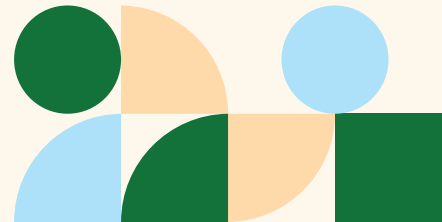
Group of Helping Hands (SAHAS) Nepal started working in Okhaldhunga since 2000 A.D. Looking back at two decades, we are thrilled and overwhelmed to see changes in communities through our own eyes. Over the past two decades, our organisation has been committed to uplifting the lives of the people of Okhaldhunga. From humble beginnings to becoming a driving force for positive change, our journey has been marked by passion, perseverance, and the relentless pursuit of our mission.

During this time, we have faced numerous challenges, celebrated success, and grown together for better to serve the communities. The communities have laid unconditional trust and welcomed us warm to work for the better and just society we had dreamt of together.

I extend my deepest gratitude to the people of Okhaldhunga, whose resilience, warmth, and spirit have been an inspiration to us all. It is an honor to have been a part of this community for two decades and will move towards a brighter, more prosperous future.

Surendra Kumar Shrestha, PhD
Executive Director
SAHAS Nepal

INTRODUCTION

Group of Helping Hands (SAHAS) Nepal is a non-profit, non-governmental, social development organisation founded in 1996. Since its inception, the organisation has been working in remote rural areas focusing on vulnerable and socially excluded families who are deprived of development opportunities. SAHAS puts its development efforts towards strengthening the capacities of communities and local development partner organisations to create an enabling environment for sustaining development activities by fostering collective efforts of the communities themselves. SAHAS Nepal continues to use the “grassroots approach”, “Rights-Based Approach (RBA)” and “inclusive community-based approach” to community development to identify and serve its target groups. These approaches involve group formation focusing on the vulnerable, Dalits, women, persons with disability, and other marginal groups, ensuring full ownership over their development activities.

VISION

Just and resilient society where everyone enjoys life and live in peace and dignity.

MISSION

SAHAS Nepal strives to reduce poverty of disadvantaged, marginalised and people in needs by working with them and their institutions to create livelihood opportunities, bring equality and strengthen local governance.

GOAL

Contribute to enhancing livelihoods of disadvantaged, marginalised and people in needs, especially women and youths by strengthening sustainable and resilient food systems and income opportunities, supporting education and leadership, and building community capacity.

CORE VALUES

SAHAS Nepal's work is guided by the following core values.

- » **Equality:** SAHAS Nepal values treating everyone equally and fairly regardless of gender, caste, ethnicity, religion and economic status. We seek to work with people of diverse backgrounds, cultures and perspectives.
- » **Integrity:** SAHAS Nepal beholds high moral principles in all its conducts. We are honest, transparent and accountable to our programme communities and stakeholders, and accept responsibility for our actions.
- » **Respect:** SAHAS Nepal believes in respecting each other, the communities we serve and partners we work through cultural sensitivity, friendship, listening to diverse opinions and voices of unheard, and understanding each other with humility.
- » **Professionalism:** SAHAS Nepal delivers high quality service to the communities. We are committed to continuous improvement, learning and professional growth. We encourage feedback from all stakeholders, and we learn from our failures and success.
- » **Sustainability:** SAHAS Nepal promotes sustainable and resilient development impacts. We are committed to improve social, economic, cultural and environmental wellbeing of current and future generation.

THEMATIC AREAS

1. Agriculture and Rural Enterprises for Food, Nutrition and Income Security
2. Climate Change and Disaster Risk Reduction for Resilient Communities
3. Quality Education for Inclusive Learning and Leadership
4. Empowered Community Organisations for a Transformative Social Change

CROSS CUTTING THEMES

- » Gender Equality and Social Inclusion
- » Working with Person with Disabilities
- » Youth Development and Leadership

BRIEF BACKGROUND OF SAHAS NEPAL IN OKHALDHUNGA

SAHAS Nepal started its working journey in Okhaldhunga from 2000 A.D and till now 26 projects have been implemented in all Rural/Municipality of Okhaldhunga benefiting 24,463 households. SAHAS Nepal implemented projects focusing on food security, livelihood, women empowerment, education, infrastructure development, climate change, disaster risk reduction, institutional development with utilisation of total fund of Nepalese Rupees 643,302,352. During the emergencies such as 2015 earthquake, landslides, COVID-19 pandemic, SAHAS Nepal provided relief support and responded to families affected by it. Nine Community-Based Network Organisations (CBNO) comprising of 565 Community-Based Organisations (CBOs) were formed and mobilised in the community for sustainable community development. More than two decades of SAHAS Nepal's engagement in Okhaldhunga and positive changes observed in socio-economic, cultural, and infrastructure, etc. have been motivation for continuing development initiatives in the district.

CONSULTATION MEETING WITH STAKEHOLDERS

Group of Helping Hands (SAHAS) Nepal organized consultation meeting with stakeholders in Okhaldhunga on past, current, and future development scenarios on 3 February 2023. The major objective of the event was to discuss on development status, create synergy among the central, provincial, local government and other development actors, and share SAHAS Nepal's 22 years of engagement in Okhaldhunga district. Honorable Provincial Assembly Speaker of Koshi Province, Member of the 2nd Federal Parliament of Nepal, Former member of the House of Representative, Members of Constitution Assembly, Members of Provincial Assembly, Former Members of Parliament of Koshi Province, Mayor of Municipality, Rural Municipalities Chairpersons and Vice-Chairpersons, representatives from political parties and Civil Society Organisations participated in the meeting. Dr. Surendra Kumar Shrestha, Executive Director gave the overall presentation of SAHAS Nepal. Constructive feedbacks and suggestions were provided in the meeting for the development of Okhaldhunga. Speakers highly appreciated the consultation meeting as this was the first ever step, which helped to internalize meeting's importance on a periodic basis for future development. The consultation meeting was a milestone for Okhaldhunga's development.

OBJECTIVES

The objectives of the consultation meeting were as follows:

- » To create synergy among the central, provincial, local government and other development actors,
- » To discuss on development status of Okhaldhunga, and
- » To share SAHAS Nepal's 22 years of engagement in the Okhaldhunga district

The consultation meeting started with the opening ceremony by the Honorable Provincial Assembly Speaker of Koshi Province Babu Ram Gautam. Afterwards, Dr. Surendra Kumar Shrestha, Executive Director presented the objectives of meeting followed by the SAHAS Nepal's engagement in Okhaldhunga since past 22 years. Dr. Shrestha briefly shared the changes made by various projects on different spheres of society i.e. Food Security, Nutrition, and Livelihood, Climate Change and Disaster Risk Reduction, Women Empowerment, Education, Community Development, and Infrastructure Development to mention few.

For further discussions, participants were divided in three groups; Group 1: Civil society organizations, Group 2: Chairperson and Vice-chairperson, and Group 3: political representatives and provincial and central government members. Each group was provided with different questions from which intensive discussions took place and major points were presented by representatives from each group.

GROUP 1: CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS

Group one consisted of representatives from Civil society organisation such as United Nations Population Fund (UNFPA), IPAS, Centre for Mental Health and Counseling-Nepal (CMC), Gramin Mahila Gargan Samaj (GMGS), Inclusive Development Community (IDC), and others. The group was given the following question.

Question: *What are the thematic and priority areas of your organisations? How is the coordination with local, provincial and central government plans in terms of development?*

Thematic Areas

After the rigorous group discussions, the following thematic areas were identified where most of the civil society organisations were working.

Gender-based
Violence

Advocacy

Mental Health

Reproductive
Health

Agriculture

Climate Change
and Disaster Risk
Reduction

Capacity
Strengthening of
Palikas

Regarding the group discussion for the enhanced coordination for development with central, provincial and local level government, the group shared the resource-sharing guidelines and also talked about policy that would be necessary to develop at different levels of governance. Also, the group presented that the three-tier government should focus on sustainability of projects and programmes implemented in Okhaldhunga.

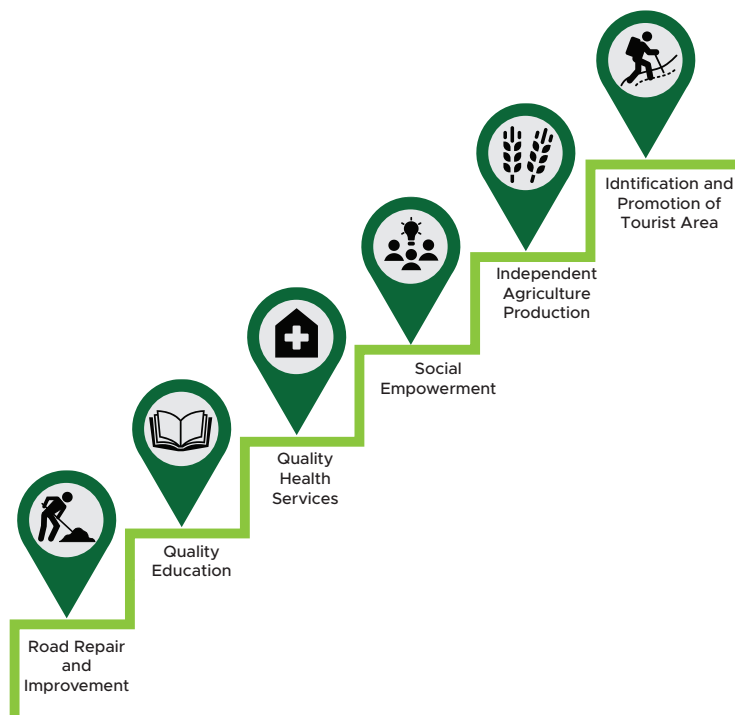
GROUP 2: RURAL/ MUNICIPALITY CHAIRPERSON AND VICE- CHAIRPERSONS

The second group consisted of chairpersons and vice chairpersons from all the Rural/Municipality of Okhaldhunga district. The group was given the following question:

Question: *What are the priority areas for the development of your municipality/rural municipality, what should be the role of civil society, provincial and central government to fulfill those priorities?*

Priorities of Development

The group shared that the major priority of the local government was road repair and improvement that helps to connect all the Rural/Municipalities. The second major priority was providing quality education to all the government schools which align with the notion of Education for All. Besides quality health services, social empowerment, independent agriculture production, and identification and promotion of tourist areas were other priorities of local government for development initiatives.

Role of Civil Society Organization

- » Growing positive thought
- » Increase public participation
- » Transparency
- » Accountability
- » Good Governance
- » Awareness raising

While discussing on the roles of civil society organizations, the group discussed that the CSOs should develop positive thoughts towards development initiatives and work in the community to create positive impact. The group added that the CSOs role should be to increase local people's and communities' participation in the project planning,

designing and monitoring. CSOs should also be engaged in increasing transparency and accountability towards local government and communities and maintaining good governance. Lastly, the group mentioned that CSOs should still focus on awareness raising activities on different social and economic issues for the overall and effective development of Okhaldhunga.

Role of Provincial Government

- » Fair resource allocation and distribution
- » Budget allocation based on prioritised sector
- » Capacity strengthening of local government
- » Human Resource management in local level

The group shared that the role of provincial government in development initiatives was immense. One of the important roles that the provincial government has is to create positive synergy at local level for government and non-government development actors to work. The group also shared that the provincial government has major role in fair resource allocation and distribution i.e. in distributing budget on the basis of priority sector and the local needs of the communities in the area. The group also discussed that the provincial government should also focus on capacity building of local governments and proper management of human resources for the effective and efficient mobilisation of resources that would contribute to the development of Okhaldhunga.

Past, Current and Future Development Scenario in Okhaldhunga District:
Consultation Meeting with Stakeholders

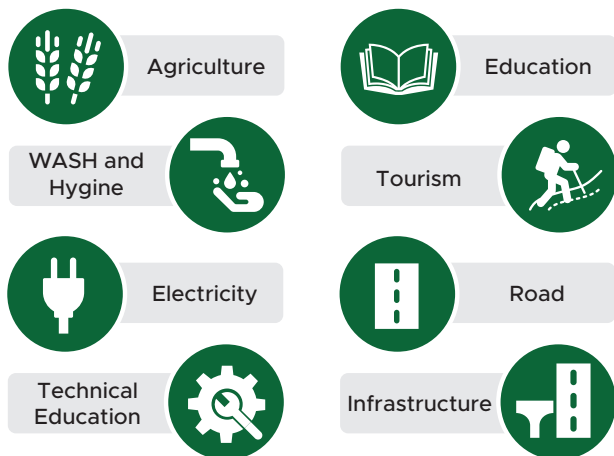
GROUP 3: POLITICAL PARTIES AND MEMBER OF FEDERAL AND PROVINCIAL PARLIAMENT

The group three consisted of political parties and members from federal and provincial parliament and they were asked about the strategies to be adopted for the overall development of Okhaldhunga.

Question: *What strategy should be adopted for the overall development of Okhaldhunga district and how development partner organizations can be brought in for the development of Okhaldhunga district ?*

Strategies or area of focus

During discussion, the group presented that for the development of Okhaldhunga, strategy that is to be adopted is to prioritize on sectors such as agriculture, education, WASH and hygiene, Tourism, Electricity, road, technical education and infrastructure. Unless these areas are focused as development initiatives, it will be challenging to develop the area.

Action Plan for development

- » Develop periodic plan of local government
- » Awareness raising program among marginalized community
- » Matching fund provision
- » Need based program implementation by NGO/INGOs
- » Create enabling environment for NGO/INGOs in local, provincial and central level
- » Continuation of discussion forum with lead role of DCC Okhaldhunga before planning

The group also developed a brief action plan for the development of Okhaldhunga. The action plan included developing periodic plan of local government so that implementation and monitoring of activities can take place according to the plan. Besides this, the group included provision of matching fund for development cooperatives and organizing awareness raising programs reaching out to marginalized communities. The group also focused on the need to develop programs based on the needs of the communities by NGOs/INGOs. There was discussion on development projects being top down. The group also shared that enabling, conducive and supportive environment for NGO/INGOs should be developed by local, provincial and central

government since space for civil society organizations is shrinking in recent times despite there is the need of civil society organizations for community development. Lastly, the group suggested that discussion forums like consultation meetings should be organized where they emphasized on District Coordination Committee's lead role in facilitation.

MESSAGES FROM SPOKESPERSONS

"Unless we solve our issues, we can't move ahead regarding these specific topics we discussed today. We all have faced insufficiency in our lives. Social organisations play a major role in bringing positive changes in the society and in our lives. These organisations must be based on values and respect. Many organisations came and went in our community but I would like to thank SAHAS Nepal for building responsible institution in our society. Government, NGOs and INGOs must work together for the common good. There should be a 'we' feeling among the people in the society."

Mohan Khadka

"We built many schools but have we inspected the insides of the school? We, including all the government as well as private employees must be responsible and accountable. There's a lot to be done in sectors namely agriculture, health, education and so on in Okhaldhunga. The people need to be aware of the situation in our country. I would like to thank SAHAS Nepal for providing us the opportunity to present our views and making an effort to understand our perspective in developing Okhaldhunga."

Pradeep Sunuwar

"We are here representing different sectors of Okhaldhunga. The government employees may work with the fear of getting kicked out, politicians may work with the motive of earning votes, but SAHAS Nepal is an organisation which solely works to bring smiles to the faces of people belonging to rural communities. Hence, we would like to thank the organisation. Today's challenge lies in the improvement of education, irrigation, health and infrastructure. I would like to request our local government to work for the betterment of the community along with coordination with organizations like SAHAS Nepal, developing needed laws and policies. I would like to thank SAHAS Nepal for coming here and taking concern about issues in our local communities."

Tara Devi Karki

"We should not be discouraged; development is a process and we must be positive about it. We consider us as the people of an underdeveloped nation and our understanding of overall development is merely in terms of infrastructural, communication, technological and education development. We have not been able to figure out the ways to enhance our economy, living standard and livelihood. What I find the most crucial is learning ways to increase the daily income of people. Organisation like SAHAS Nepal must look forward to enhancing income of people that will help to improve our living standard. For this, we must have a flexible approach and thinking.

We, the provincial authorities, are always ready to lend a hand to organisations like SAHAS Nepal for common good."

Ram Babu Gautam

"We convey our thanks to SAHAS Nepal for being a part of the initiators for development in the Okhaldhunga district. I and all the people of Okhaldhunga are thankful and pledge to help SAHAS Nepal in fulfilling its missions to aid the local communities of the district. We will always be there to extend a helping hand to organisations in need."

Yagya Raj Sunuwar

CONCLUSION

The consultation meeting was the platform to create development pathway for Okhaldhunga in near future. Brining all the representatives from central, provincial, local level government, government line agencies, and other stakeholders developed shared responsibility and ownership for the development activities in Okhaldhunga. The presentation on SAHAS Nepal highlighted its development initiatives from the past 27 years and its contribution for the overall development of Okhaldhunga. The group discussions brought together different stakeholders in development in Okhaldhunga which highlighted the priorities and needs of people and stakeholders in Okhaldhunga. All in all, the consultation meeting was successful in bringing together various actors involved in development of Okhaldhunga which gave an insight to SAHAS Nepal for developing further programs in Okhaldhunga.

ओखलढुङ्गा जिल्ला, बिकासको सन्दर्भमा बिगत, वर्तमान र भविष्य

सरोकारवालाहरूसँग परामर्श बैठक

धन्यवाद ज्ञापन

सहयोगी हातहरूको समूह सहास नेपालले ओखलढुङ्गा जिल्लामा सन् २००० देखि कार्य सुरु गरेको हो । यी दुई दशकलाई फर्केर हामीले हेर्दा ओखलढुङ्गाका समुदायहरूमा आएको सकारात्मक परिवर्तनहरू देखेर उत्साहित र अभिभूत महसुस भएको छ । गएको दुई दशकमा हाम्रो संस्थाले ओखलढुङ्गाका समुदायहरूको जीवनस्तर माथि उठाउन प्रतिबद्धताका साथ सहयोग गर्दै आएको छ । समुदायमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउनका लागि गरिएको हाम्रो जोश, जाँगर, लगनशीलता र अथक प्रयास नै हाम्रो यात्राको लक्ष्य हो र यसले सकारात्मक परिवर्तनको बाहकका रूपमा हाम्रो संस्थालाई चिनाएको छ ।

यस समयमा, हामीले अनगिन्ती चुनौतीहरूको सामना गरेका छौं, सफलताका उत्सवहरू मनाएका छौं, र समुदायहरूको सेवा गर्दै उनीहरूसँगै मिलेर अगाडि बढेका छौं । समुदायहरूले अतुलनीय माया र विश्वास गरेका छन् । हामीले न्यायपूर्ण समाजका निम्ति सँगै देखेका साझा सपना पूरा गर्न समुदायले हामीलाई न्यानो स्वागत गरेका छन् ।

ओखलढुङ्गाका समुदायहरू, सरकारी गैरसरकारी संस्था र सरोकारवाला सबैलाई मेरो र संस्थाको तर्फबाट हृदयदेखि आभार व्यक्त गर्दछु । जसको न्यानो र आत्मिक मायाले हामी सबैलाई उत्प्रेरित गरेको छ । दुई दशकसम्म यहाँका समुदायको एक हिस्सा हुन पाउनु हाम्रो लागि गौरवको विषय हो । आउने दिनहरू अझ उज्यालो र समृद्ध दिशामा अगाडि बढ्दै जानेछौं भन्ने कुरामा म विश्वस्त छु ।

सबैलाई धन्यवाद!

डा. सुरेन्द्र कुमार श्रेष्ठ
कार्यकारी निर्देशक
सहास नेपाल

परिचय

सहयोगी हातहरूको समूह सहास नेपाल वि.सं. २०५३ सालमा दर्ता भएको गैरसरकारी सामाजिक विकास संस्था हो । संस्था जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुरमा दर्ता भएको हो र समाज कल्याण परिषद्मा आबद्ध रहेको छ । सहास नेपालले सुरुवातदेखि नै नेपालको दुर्गम ठाउँमा, सीमान्तवृत्त समुदाय, जोखिममा रहेका महिला, दलित, अपाङ्ग र विकासको मूल प्रवाहीकरणबाट वञ्चित्तीकरणमा परेका समुदायलाई प्राथमिकतामा राखेर कार्य गर्दै आइरहेको छ । सहास नेपालको मुख्य लक्ष्य समुदाय र साझेदार सञ्जाल संस्थाहरूको क्षमता विकास र सशक्तीकरण गर्न अनुकूल वातावरण सृजना गर्नु हो । जसबाट दिगो सामुदायिक विकासको लागि संयुक्त प्रयासमार्फत समस्याहरू समाधान गर्न जिम्मेवारी लिनाका साथै समाधानका उपायको खोजी गर्न सकून् । सहास नेपालले सीमान्तकृत समुदायलाई समूहमा आबद्ध गरी उनीहरूको नेतृत्व र अपनत्वमा सामुदायिक विकासका गतिविधिहरू कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्दै आइरहेको छ ।

परिकल्पना

“मर्यादित, शान्तिमय र आनन्दित जीवनका लागि समुन्नत र न्यायिक समाज”

ध्येय

अभावमा बाँचिरहेका व्यक्ति, सुविधाबाट वञ्चित र सीमान्तकृत समुदायहरूको गरिबी न्यूनीकरणका लागि संस्थाको सुशासन अभिवृद्धि, जीवनयापनको अवसर सृजना र समानता ल्याउने ।

लक्ष्य

दिगो र अनुकूलित खाद्य प्रणाली, आयस्रोतको अवसर, शिक्षा तथा नेतृत्व विकास र समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गरी अभावसँग जुधिरहेका व्यक्ति, सुविधाबाट वञ्चित र सीमान्तकृत समुदायहरू विशेषतः महिला तथा युवाहरूको जीवनयापनमा वृद्धि गर्ने ।

सहास नेपालको मूल्य र मान्यताहरू

समानता: सहास नेपालले सबै लिङ्ग, जातजाति, धर्म, संस्कृति, आर्थिक हैसियतको भेदभाव नगरी सबैलाई समान र निष्पक्ष व्यवहार गर्छ । हामी विविध पृष्ठभूमि, दृष्टिकोण भएका व्यक्ति र समुदायहरूसँग मिलेर काम गर्छौं ।

निष्ठावान्: सहास नेपालले सबै आचरणहरूमा उच्च नैतिकता देखाउँछ । हामी समुदाय, सरोकारवालाहरू र आफ्नो काम प्रति इमान्दार, पारदर्शी, जबाफदेही र जिम्मेवार छौं ।

सम्मान: सहास नेपालले सेवा गर्ने समुदायहरू र साझेदारहरूलाई सांस्कृतिक संवेदनशीलता, मित्रता, विविध विचार एक अर्कालाई नम्र र सम्मानपूर्वक व्यवहार गर्छ ।

पेसागत दक्षता: सहास नेपालले समुदायलाई उच्च गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्दछ । हामी निरन्तर सिकाइबाट सुधार गरी पेसागत दक्षता वृद्धि गर्न प्रतिबद्ध छौं । सबै सरोकारवालाहरूको प्रतिक्रिया र पृष्ठपोषणलाई आत्मसात् गर्छौं ।

दिगोपना: दिगोपनाले दिगो र अनुकूलित विकास प्रभावलाई प्रवर्द्धन गर्छ । हामी वर्तमान र भावी पुस्ताको सामाजिक आर्थिक सांस्कृतिक र वातावरणीय सुधार गर्न प्रतिबद्ध छौं ।

सम्मान: सहास नेपालले सेवा गर्ने समुदायहरू र साझेदारहरूलाई सांस्कृतिक संवेदनशीलता, मित्रता, विविध विचार एक अर्कालाई नम्र र सम्मान व्यवहार गर्छ ।

विषयगत क्षेत्रहरू

१. खाद्य, पोषण र आय सुरक्षाको लागि एकीकृत र ग्रामीण उद्यमशीलता
२. उत्थानशील समुदायको लागि जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण
३. समावेशी र नेतृत्व विकासका लागि गुणस्तरीय शिक्षा
४. रूपान्तरित र सामाजिक परिवर्तनको लागि सामुदायिक संस्थाहरूको सशक्तिकरण

क्रस कटिङ्ग विषयहरू

१. लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण
२. फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू
३. युवा नेतृत्व र विकास

सरोकारवालाहरूसँग परामर्श बैठक

सहयोगी हातहरूको समूह सहास नेपालले २०७९ माघ २० मा ओखलढुङ्गा जिल्ला, विकासको सन्दर्भमा विगत, वर्तमान र भविष्य विषयक सरोकारवालाहरूसँग परामर्श बैठक आयोजना गरेको थियो। कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य ओखलढुङ्गा जिल्लाको समग्र विकासको अवस्थाबारे छलफल गर्ने र केन्द्र, प्रदेश, स्थानीय सरकार र अन्य विकासका साझेदारहरूसँग समन्वय गरी संयुक्त उर्जा विकास गर्ने र सहास नेपालको ओखलढुङ्गा जिल्लामा २२ वर्षको संलग्नताका बारेमा जानकारी गराउने थियो। यस कार्यक्रममा कोसी प्रदेशका माननीय प्रदेश सभा सभामुख, नेपालको दोस्रो सङ्घीय संसद्का सदस्य, पूर्व प्रतिनिधिसभा सदस्य, संविधानसभा सदस्य, प्रदेशसभा सदस्य, कोसी प्रदेशका पूर्व सांसद, नगरपालिकाका मेयर, गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष तथा राजनीतिक दल र नागरिक समाजका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो।

सहास नेपालका कार्यकारी निर्देशक डा. सुरेन्द्रकुमार श्रेष्ठले सहास नेपालका बारेमा समग्र प्रस्तुति गर्नु भएको थियो। बैठकमा ओखलढुङ्गाको समग्र विकासका बारेमा छलफल र सल्लाह सुझाव दिइएको थियो। ओखलढुङ्गामा यसरी विकासका सबै सरोकारवालाहरू एक ठाउँमा बसी छलफल गरेको पहिलो बैठक भएकोले यस परामर्श बैठकलाई ओखलढुङ्गाको विकासका लागि कोसेढुङ्गा साबित हुने रूपमा लिइएको थियो। यस्तो बैठक आवधिक रूपमा हुनुपर्ने विचार व्यक्त गरेका थिए। उपस्थित हुनुभएका सहभागीहरूले परामर्श बैठकको प्रशंसा गरेका थिए।

बैठकको उद्देश्य

परामर्श बैठकका उद्देश्यहरू तल उल्लेख गरिएको छः

- केन्द्र, प्रदेश, स्थानीय सरकार र अन्य विकासका साझेदारहरूबिच समन्वय गरी तालमेल सिर्जना गर्ने,
- ओखलढुङ्गाको विकासको अवस्थाबारे छलफल गर्ने, र

ओखलढुङ्गा जिल्ला, विकासको सन्दर्भमा विगत, वर्तमान र भविष्यः
सरोकारवालाहरूसँग परामर्श बैठक

- ओखलढुङ्गा जिल्लामा सहास नेपालको २२ वर्षको संलग्नताको बारेमा जानकारी दिने ।

कोसी प्रदेशका माननीय प्रदेशसभा सभामुख बाबुराम गौतमले परामर्श बैठकको उद्घाटन गर्नुभएको थियो । तत्पश्चात् सहास नेपालका कार्यकारी निर्देशक डा. सुरेन्द्रकुमार श्रेष्ठले बैठकको उद्देश्यहरू तथा संस्थाको ओखलढुङ्गामा विगत २२ वर्षदेखिको संलग्नताको बारेमा प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । डा. श्रेष्ठले समाजका विभिन्न क्षेत्रहरू जस्तै खाद्य सुरक्षा, पोषण र जीविकोपार्जन, जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण, महिला सशक्तीकरण, शिक्षा, सामुदायिक विकास, पूर्वाधार विकास जस्ता विभिन्न परियोजनाहरूबाट भएका परिवर्तनहरूका बारेमा संक्षिप्त रूपमा जानकारी गराउनु भएको थियो ।

थप छलफलका लागि सहभागीहरूलाई तीन समूहमा विभाजन गरिएको थियो । पहिलो समूहमा ओखलढुङ्गामा कार्यरत सङ्घसंस्थाहरू थिए भने दोस्रोमा पालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्ष र तेस्रो समूहमा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिका साथै प्रदेश र केन्द्र सरकारका सदस्यहरू रहेका थिए । प्रत्येक समूहलाई दिइएका विभिन्न प्रश्नहरूमाथि केन्द्रित रही उक्त विषयमा गहन छलफल गरिएको थियो । छलफलपछि प्रत्येक समूहका प्रतिनिधिहरूले प्रमुख बुँदाहरू प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । उक्त समूहगत प्रस्तुतिको विवरण यसप्रकार रहेको छः

समूह 'क': ओखलढुङ्गामा कार्यरत सङ्घसंस्थाहरू

यस समूहमा यूएनएफपीए, आइपास नेपाल, मानसिक स्वास्थ्य तथा परामर्श केन्द्र, ग्रामीण महिला गार्गन समाज, समावेशी विकास समुदाय र अन्य सङ्घसंस्थाहरूका प्रतिनिधिहरू थिए । उक्त समूहलाई निम्न प्रश्न दिइएको थियोः

तपाईंको संस्थाको
विषयगत र प्राथमिकताका
क्षेत्रहरू के के हुन्?
विकासको सन्दर्भमा
स्थानीय, प्रदेश र केन्द्र
सरकारका योजनाबिच
कस्तो समन्वय छ?

विषयगत क्षेत्रहरू

लैङ्गिक हिंसा

पैरवी

मानसिक स्वास्थ्य

प्रजनन् स्वास्थ्य

कृषि

जलवायु परिवर्तन तथा
विपद् जोखिम
न्यूनीकरण

पालिकाहरूको क्षमता
सुदृढीकरण

समूह 'क' का अधिकांश सङ्घसंस्थाहरूद्वारा काम गरिरहेका विषयगत क्षेत्रहरू निम्नलिखित रूपमा प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहसँगको विकास समन्वय अभिवृद्धिका लागि भएको समूहगत छलफलका क्रममा समूहले स्रोतसाधन बाँडफाँडका दिशानिर्देशहरू आदानप्रदान गर्नुका साथै विभिन्न तहमा विकासका लागि आवश्यक पर्ने नीतिबारे पनि छलफल गरेका थिए । समूहले तीन तहको सरकारले ओखलढुङ्गामा सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमको दिगोपनामा केन्द्रित हुनुपर्ने पनि प्रस्तुत गरेका थिए ।

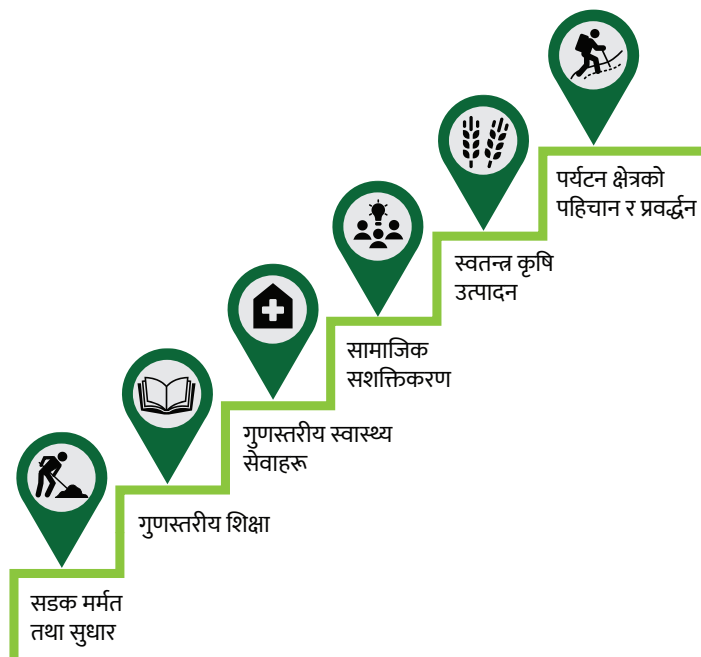
समूह 'ख': पालिका अध्यक्ष र उपाध्यक्षहरू

यस दोस्रो समूहमा ओखलढुङ्गा जिल्लाका सबै नगरपालिका तथा गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्षहरूको सहभागिता रहेको थियो । समूहलाई निम्न प्रश्न दिइएको थियो:

तपाईंको नगरपालिका/
गाउँपालिकाको विकासका
लागि प्राथमिकताका क्षेत्रहरू
के-के हुन्? ती प्राथमिकतालाई
पूरा गर्न नागरिक समाज, प्रदेश
र केन्द्रीय सरकारको भूमिका
कस्तो हुनुपर्छ?

ओखलढुङ्गा जिल्ला, बिकासको सन्दर्भमा बिगत, वर्तमान र भविष्य:
सरोकारवालाहरूसँग परामर्श बैठक

विकासका प्राथमिकताहरू

गहन छलफलपछि समूह 'ख' ले सबै गाउँ/नगरपालिकालाई जोड्न मदत गर्ने सडक मर्मत तथा सुधार कार्य स्थानीय सरकारको प्रमुख प्राथमिकतामा रहेको बताएका थिए । दोस्रो प्रमुख प्राथमिकता “सबैका लागि शिक्षा” को अवधारणाअनुरूप सबै सरकारी विद्यालयहरूले गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नु थियो । यी लगायत स्थानीय सरकारको विकासका निम्ति अन्य प्राथमिकताका क्षेत्रहरूमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा, सामाजिक सशक्तिकरण, आत्मनिर्भर कृषि उत्पादन र पर्यटकीय क्षेत्रको पहिचान र प्रवर्द्धन रहेको बताइएको थियो ।

ओखलढुङ्गामा कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरूका भूमिका

- सकारात्मक सोचको विकास
- जनसहभागिता बढाउने
- पारदर्शिता
- जवाफदेहिता
- सुशासन
- चेतना अभिवृद्धि

विभिन्न सङ्घसंस्थाको भूमिकाका बारेमा छलफल गर्दै समूहले गैरसरकारी संस्थाहरूले विकासको पहलप्रति सकारात्मक सोचको विकास गर्दै समाजमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने गरी काम गर्नुपर्नेमा जोड दिएका थिए । परियोजनाको योजना, डिजाइन र अनुगमनमा स्थानीय जनसमुदायको सहभागिता बढाउन गैरसरकारी संस्थाको भूमिका हुनुपर्छ भन्ने कुरा पनि उक्त समूहले प्रस्तुत गरेको

थियो । यसका अतिरिक्त स्थानीय सरकार र समुदायप्रति पारदर्शिता र जवाफदेहिता बढाउन र सुशासन कायम गर्न पनि गैरसरकारी संस्थाको संलग्नता आवश्यक रहेको कुरा समूहका सदस्यहरूले व्यक्त गरेका थिए । अन्तमा समूहले ओखलढुङ्गाको सर्वाङ्गीण र प्रभावकारी विकासका लागि गैरसरकारी संस्थाले अझै पनि विभिन्न सामाजिक तथा आर्थिक विषयमा चेतनामूलक गतिविधिहरूमा केन्द्रित हुनुपर्ने उल्लेख गरेका थिए ।

प्रदेश सरकारको भूमिका

- निष्पक्ष स्रोत विनियोजन र वितरण
- प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रका आधारमा बजेट विनियोजन
- स्थानीय सरकारको क्षमता सुदृढीकरण
- स्थानीय तहमा मानव संसाधन व्यवस्थापन

समूहले विकास निर्माणमा प्रदेश सरकारको भूमिका ठुलो रहेको बताएका थिए । प्रदेश सरकारको एउटा महत्वपूर्ण भूमिका भनेको स्थानीय तहमा रहेका सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूलाई काम गर्नको लागि सकारात्मक वातावरण सिर्जना गर्नु हो । प्रदेश सरकारको प्रमुख भूमिका यस क्षेत्रका समुदायका स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकताका आधारमा बजेट विनियोजन र वितरण निष्पक्ष रूपमा गर्नुपर्ने पनि जनाएका थिए । ओखलढुङ्गाको विकासमा टेवा पुर्याउन स्रोतसाधनको प्रभावकारी परिचालनका लागि स्थानीय सरकारको क्षमता अभिवृद्धि र जनशक्तिको उचित व्यवस्थापनमा प्रदेश सरकारले पनि ध्यान दिनुपर्नेमा समूहले छलफल गरेको थियो ।

समूह 'ग': राजनीतिक प्रतिनिधिहरू र प्रदेश र केन्द्र सरकारका सदस्यहरू

यस समूहमा राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरू र सङ्घीय र प्रदेश संसदका सदस्यहरू रहेका थिए र उनीहरूलाई ओखलढुङ्गाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीतिबारे यसप्रकार प्रश्न सोधिएको थियो:

ओखलढुङ्गा जिल्लाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि कस्तो रणनीति अपनाउनुपर्छ र ओखलढुङ्गा जिल्लाको विकासका लागि साझेदार गर्न संस्थाहरूलाई कसरी ल्याउन सकिन्छ?

रणनीति वा फोकसको क्षेत्र

छलफलका क्रममा यस समूहद्वारा ओखलढुङ्गाको विकासका लागि कृषि, शिक्षा, खानेपानी, स्वास्थ्य तथा सरसफाई, पर्यटन, विद्युत्, सडक, प्राविधिक शिक्षा, पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने रणनीति प्रस्तुत गरिएको थियो । यी क्षेत्रहरूलाई विकासको पहलका रूपमा केन्द्रित नगरेसम्म ओखलढुङ्गाको दिगो विकास गर्न चुनौतीपूर्ण हुनेछ भन्ने कुरा समूहका सदस्यहरूले बताएका थिए ।

ओखलढुङ्गाको विकास कार्ययोजना

- स्थानीय सरकारको आवधिक योजना विकास गर्ने
- सीमान्तकृत समुदायमा सचेतना कार्यक्रम गर्ने
- मिलान कोष प्रावधान गर्ने
- एनजीओ/आईएनजीओहरूद्वारा आवश्यकतामा आधारित कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने
- स्थानीय, प्रादेशिक र केन्द्रीय स्तरमा एनजीओ/आईएनजीओहरूको लागि कार्य गर्न
- अनुकूल वातावरण सिर्जना गर्ने
- योजना तयार गर्नुअघि जिसस ओखलढुङ्गाको प्रमुख भूमिकामा यस्तो छलफललाई निरन्तरता दिने

ओखलढुङ्गा जिल्ला, बिकासको सन्दर्भमा बिगत, वर्तमान र भविष्यः
सरोकारवालाहरूसँग परामर्श बैठक

यस समूहद्वारा ओखलढुङ्गाको विकासका लागि संक्षिप्त कार्ययोजना बनाइएको थियो । कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको आवधिक योजना विकास गरी कार्ययोजनाअनुसार कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने कुरा समेटिएको थियो । यसबाहेक समूहले ओखलढुङ्गाको विकासमा सहकार्य गर्नको लागि मिलान कोषको व्यवस्था गर्ने तथा सीमान्तकृत समुदायमा पुगेर चेतनामूलक कार्यक्रमहरू आयोजना गर्ने कुरा पनि कार्ययोजनामा समावेश गरेको थियो । समूहले एनजीओ/आईएनजीओहरूद्वारा समुदायको आवश्यकतामा आधारित रही कार्यक्रमहरू विकास गर्नुपर्ने कुरा पनि उल्लेख गरेको थियो । पछिल्लो समयमा सामुदायिक विकासका लागि गैर सरकारी सङ्घसंस्थाको आवश्यकता हुँदाहुँदै पनि यी संस्थाहरूका लागि विभिन्न कारणले गर्दा काम गर्न चुनौतीपूर्ण हुँदै गएकाले स्थानीय, प्रदेश र केन्द्रीय सरकारले गैरसरकारी संस्थाको लागि अनुकूल र सहयोगी वातावरणको विकास गर्नुपर्ने पनि समूहका सदस्यहरूले जनाएका थिए ।

अन्तमा, यस समूहले जिल्ला समन्वय समितिको नेतृत्वदायी भूमिकामा जोड दिँदै परामर्श बैठक यस्ता छलफल र अन्तरक्रिया कार्यक्रम समय समयमा आयोजना गर्न सुझाव दिएको थियो ।

बक्ताहरूको सन्देश

“हामीले हाम्रा समस्याहरू समाधान नगरेसम्म हामीले आज छलफल गरेका यी विषयहरूमा अगाडि बढ्न सक्दैनौं । हामी सबैले आफ्नो जीवनमा अपर्याप्तताको सामना गरेका छौं । समाजमा र हाम्रो जीवनमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सामाजिक सङ्घसंस्थाहरूको ठुलो भूमिका हुन्छ । यी संस्थाहरू मूल्यमान्यतामा आधारित हुनुपर्छ । हाम्रो समुदायमा धेरै संस्था आए र गए तर म सहास नेपाललाई हाम्रो समाजमा जिम्मेवार संस्थाको रूपमा स्थापित भएकोमा धन्यवाद दिन चाहन्छु । सरकार, गैरसरकारी संस्था तथा आईएनजीओ मिलेर साझा हितका लागि काम गर्नुपर्छ । समाजमा ‘हामी’ भन्ने भावना हुनुपर्छ ।”

मोहन खड्का

“हामीले धेरै विद्यालय बनायौं तर हामीले कहिले विद्यालयमा भित्र गएर नियालेका छौं ? हामी सबै सरकारी तथा निजी कर्मचारीहरू जिम्मेवार र जवाफदेही हुनुपर्छ । ओखलढुङ्गामा कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा लगायतका क्षेत्रमा धेरै कुरा गर्न बाँकी छ । हाम्रो देशको अवस्थाबारे जनता सचेत हुनुपर्छ । ओखलढुङ्गाको विकासमा हाम्रो दृष्टिकोणलाई बुझ्ने प्रयास गरी हाम्रा विचारहरू प्रस्तुत गर्ने अवसर प्रदान गर्नुभएकोमा सहास नेपाललाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।”

प्रदिप सुनुवार

“हामी यहाँ ओखलढुङ्गाका विभिन्न क्षेत्रको प्रतिनिधित्व गरिरहेका छौं । गैर सरकारी संस्थाका कर्मचारीले निकालिने डरले काम गर्न सक्छन्; राजनीतिज्ञहरूले भोट कमाउने उद्देश्यले काम गर्न सक्छन्, तर सहास नेपाल एउटा यस्तो संस्था हो जसले ग्रामीण समुदायका जनताको अनुहारमा मुस्कान ल्याउने काम गरेको छ । हामी संस्थालाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं । हाम्रो चुनौती शिक्षा, सिँचाई, स्वास्थ्य र पूर्वाधारको सुधारमा छ । सहास नेपाल जस्ता संस्थासँग समन्वय गरी आवश्यक कानून र नीति निर्माण गरी समुदायको हितमा काम गर्न स्थानीय सरकारलाई अनुरोध गर्न चाहन्छु । यहाँ आएर हाम्रा स्थानीय समुदायका समस्याहरूबारे चासो लिनुभएकोमा म सहास नेपाललाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।”

तारा देबी कार्की

“हामी निराश हुनुहुदैन; विकास एउटा प्रक्रिया हो र यसमा हामी सकारात्मक हुनुपर्छ । हामी हामीलाई अविकसित राष्ट्रको जनता मान्छौं र समग्र विकासको बुझाइ हाम्रो परिवेशमा पूर्वाधार, सञ्चार, प्राविधिक र शिक्षाको विकास हो । हामीले हाम्रो अर्थतन्त्र, जीवनस्तर र जीविकोपार्जन बढाउने उपायहरू पत्ता लगाउन सकेका छैनौं । मलाई सबैभन्दा महत्वपूर्ण लाग्ने कुरा भनेको मानिसहरूको दैनिक आय बढाउने तरिकाहरू सिक्नु हो । सहास नेपालले जस्तै अरू संस्थाले हाम्रो जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन मदत गर्न तत्पर हुनुपर्छ । यसका लागि हामीले सकारात्मक सोच राख्नुपर्छ । हामी प्रदेशको तर्फबाट साझा हितका लागि सहास नेपाल जस्ता संस्थाहरूलाई सहयोग गर्न सधैं तयार छौं ।”

बाबुराम गौतम

“ओखलढुङ्गा जिल्लाको विकासको पहलकदमीमा सहास नेपालले लिएको सक्रियताको लागि सहास नेपाललाई हामी धन्यवाद दिन चाहन्छौं । मलगायत ओखलढुङ्गाका सबै जनता आभारी छौं र सहास नेपाललाई जिल्लाका स्थानीय समुदायहरूलाई सहयोग गर्ने उद्देश्य पूरा गर्न सहयोग गर्ने प्रतिज्ञा गर्दछौं । आवश्यकता परेका समुदायहरूलाई सहयोग गर्ने संस्थाहरूलाई सहयोगको हात बढाउन हामी सधैं तत्पर रहनेछौं ।”

यज्ञराज सुनुवार

निष्कर्ष

सहास नेपालले आयोजना गरेको ओखलढुङ्गा जिल्ला, विकासको सन्दर्भमा विगत, वर्तमान र भविष्य विषयक सरोकारवालाहरूसँगको परामर्श बैठकमा जिल्लाका पूर्व सङ्घीय तथा प्रदेश माननीय, वर्तमान प्रदेश सभाका माननीय सभामुख तथा माननीय, पालिका प्रमुख तथा उपप्रमुख राजनीतिक दलका प्रतिनिधि जिसस उपप्रमुख, सङ्घसंस्थाका प्रतिनिधिहरूको सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । यस्ता बैठक आवधिक रूपमा आयोजना गर्नसके जिल्लाको समग्र विकासका प्राथमिकताहरू पहिचान गरी भावी योजना बनाउन सहयोग पुग्ने देखिन्छ । समुदाय तथा सबै सरोकारवालाहरूको सहभागितामा आयोजना गरिने यस्ता परामर्श बैठकलाई भविष्यमा ओखलढुङ्गाको विकासको मार्गनिर्देश गर्ने फोरमका रूपमा स्थापित गर्न र निरन्तरता दिनु जरुरी छ । यस बैठकले केन्द्र, प्रदेश, स्थानीय तहका सरकार, सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय र अन्य सरोकारवाला सबैलाई एक ठाउँमा ल्याएर ओखलढुङ्गाको विकास कार्यका लागि साझा जिम्मेवारी र स्वामित्व विकास गरेको छ । कार्यक्रममा विगत २७ वर्षदेखि विकासका निम्ति भएका पहल र ओखलढुङ्गाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि सहास नेपालले पुर्याएको योगदानमाथि प्रकाश पारिएको थियो । सामूहिक छलफलले ओखलढुङ्गाको विकासमा सरोकार राख्ने विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूलाई एकै ठाउँमा ल्याई ओखलढुङ्गाका समुदाय तथा सरोकारवालाहरूको प्राथमिकता र आवश्यकतालाई प्रस्तुत गरेको थियो । समग्रमा, ओखलढुङ्गाको विकासमा संलग्न विभिन्न सरोकारवालाहरूलाई एकै ठाउँमा रहेर छलफल गर्ने अवसर जुटाउन परामर्श बैठक सफल भएको थियो, जसले ओखलढुङ्गाको समग्र विकासको लागि थप योजनाहरूको पहल गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

ANNEXES

Annex 1: Participant Name List

Group of Helping Hands (SAHAS) Nepal

Past, Current And Future Development Scenario In Okhaldhunga District
Stakeholder Consultation Meeting

S. N.	Guest Type	Name	Position	Associated organization
1	President	Taradevi Karki	Vice Chairperson	DCC, Okhaldhunga
2	Chief Guest	Baburam Gautam	Honorable Provincial Assembly Speaker	Province 1
3	Guest	Yagyaraj Sunuwar		
4	Guest	Pradip Kumar Sunuwar		
5	Guest	Mohan Khadka		
6	Guest	Tejendra Khanal	Mayor	Siddhicharan Municipality
7	Guest	Nishanta Sharma	Chairperson	Chishankhugadhi R.M.
8	Guest	Ashok Karki	Chairperson	Likhu R.M.
9	Guest	Uttam Rai	Chairperson	Molung R.M.
10	Guest	Kedar Babu Basnet	Deputy Mayor	Siddhicharan Municipality
11	Guest	Sushila Tamang	Vice Chairperson	Khijidemba R.M.

12	Guest	Urmila Khatiwada	Vice Chairperson	Molung R.M.
13	Guest	Santosh Babu Thapa	Vice Chairperson	Chishankhugadhi R.M.
14	Guest	Dil Maya Magar	Vice Chairperson	Champadevi R.M.
15	Guest	Aashraj Rai	Vice Chairperson	Manebhanjyang R.M.
16	Guest	Sunita Adhikary	Vice Chairperson	Sunkoshi R.M.
17	Guest	Rupesh Shakya		CPN Maoist Centre
18	Guest	Pradip Kumar Baniya		Nepali Congress
19	Guest	Bhuvan Dahal		
20	Guest	Nabin Paudel		Maoist Centre
21	Guest	Kamal Khadka		CPN Socialist
22	Guest	Dirgha Khatri		
23	Guest	Sujan Nepali	Program Officer	IPAS
24	Guest	Bishnu Maya Rai		Infrastructure Development Unit
25	Guest	Dibya Shrestha	Engineer	Siddhicharan Municipality
26	Guest	Indra Bahadur Tamang		UMN
27	Guest	Saraswati Baniya	Program Head	Vision F.M.
28	Guest	Hem Bahadur Aale	Deputy Head	Agriculture Knowledge Centre
29	Guest	Ramita Shrestha		CMC Nepal

30	Guest	Rekha Shrestha	Program Coordinator	UNFPA
31	Guest	B.N. Shrestha	Editor	Okhaldhunganews.com
32	Guest	Umesh Khanal	Deputy Head	DCC Okhaldhunga
33	Guest	Ananda Kumar Ghimire		
34	Guest	Bimala Dhamala		GMGS
35	Guest	Netra Bahadur Karki		
36	Guest	Rita Nepal		
37	Guest	Bhawani Dahal		
38	Guest	Mira Dahal		GMGS
39	Guest	Sajana Bhujel		Prime Minister Agriculture Modernization Project
40	Guest	Hari Kumar Karki	Chairperson	LIDS Nepal, CBNO
41	Guest	Indra Maya Magar		
42	Guest	Nisha Sunuwar		
43	Guest	Peshal Kumar Adhikary	Chairperson	Sunkoshi Kakani, CBNO
44	Guest	Baikuntha Luitel		
45	Guest	Man Bahadur Basnet	Chairperson	SUREN
46	Guest	Hem Kumar Ghimire		Koshish Nepal
47	Guest	Shanti Bahadur Katawal		

48	Guest	Kiran Rai		LIBJU, CBNO
49	Guest	Dhan Bahadur Magar	Secretary	Prayas Nepal
50	Guest	Krishna Maya Magar	Lead Farmer	Likhu
51	Guest	Jira Magar	Lead Farmer	SINAPA-10, Rupse
52	Guest	Jiban Kumar Tamang	Lead Farmer	Likhu-5
53	Guest	Sharada Niraula		
54	Guest	Bal Kumari Pariyar		
55	Guest	Ram Kumar Ale		
56	Guest	Juja Bahadur Majhi		
57	Guest	Dr. Surendra Kumar Shrestha	Executive Director	SAHAS Nepal
58	Guest	Tanka Gautam	Program Manager	SAHAS Nepal
59	Guest	Sujan Shrestha	Livelihood Manager	SAHAS Nepal
60	Guest	Rumi Maharjan	Coordinator	KM Unit, SAHAS Nepal
61		Desindra Rai	Project Officer	Bajura
62		Tej Kumar Rai	Project Officer	Dailekh, Surkhet
63		Jit Bal Rai	Project Coordinator	Morang
64		Chudamani Pahadi	Project Officer	Ramechhap
65		Narahari Khadka	Chairperson	IDF Nepal, CBNO

66		Shiba Kumar Rai		
67		Kamal Krishna Tamang	Chairperson	LDCDF CBNO
68		Khadga Bahadur Magar		
69		Purna Khadka	Technical Officer	SAHAS Nepal
70		Sunesh Shrestha	APF	SAHAS Nepal
71		Ganesh Jirel		SAHAS Nepal
72		Tilak Rana		DCC Okhaldhunga
73		Matrika Khatiwada		DCC Okhaldhunga
74		Pramila Shrestha		DCC Okhaldhunga
75		Devendra Lama Thing	Project Officer	Okhaldhunga

Annex 2: Program Schedule

Group of Helping Hands (SAHAS) Nepal

Past, Current And Future Development Scenario In Okhaldhunga District Stakeholder Consultation Meeting WORKSHOP SCHEDULE

3 February 2023

DCC Hall, Okhaldhunga

Facilitator : Tanka Gautam, Advocacy and CBNO Capacity Building Manager

S. N.	Time	Program/Activities	Responsibilities
1	10:00-10:15	Name Registration	Sunesh, Purna
2	10:15-10:30	President of workshop : Tara Devi Karki, Vice-President, DCC, Okhaldhunga Chief Guest : Baburam Gautam, Honorable Provincial Assembly Speaker of Province 1 Guests : <ul style="list-style-type: none"> » Member of second Federal Parliament of Nepal » Members of constitution assembly » Former members of parliament of province 1 » Former members of house of representatives » Former members of parliament of province 1 » Mayor, Deputy Mayor » Chairperson, Vice Chairpersons of rural municipalities » Representatives of political parties and civil society organizations » Government officials or representatives » Journalist » CBNO members » Lead farmers » NGO/INGO representatives	

3	10:30-10:45	Program inauguration: Lighting candle by Chief guest and singing national anthem	
4	10:45-11:15	Welcome, program objectives and presentation from SAHAS Nepal	Dr. Surendra Kumar Shrestha, Executive Director
5	11:15-12:45	Group work and presentation (In 4 groups minimum)	SAHAS Nepal
6	12:45-1:00	Action Plan	
7	1:00-1:30	<p>Speech delivery :</p> <p>Honorable Provincial Assembly Speaker of Province 1, Member of second Federal Parliament of Nepal</p> <p>Members of constitution assembly</p> <p>Former members of parliament of province 1</p> <p>Former members of house of representatives</p> <p>Former members of parliament of province 1</p> <p>Closing Remarks :</p> <p>President of workshop, Tara Devi Karki, Vice President, DCC Okhaldhunga</p>	
8	1:30-2:00	Refreshment	

Annex 3: List of CBNOs in Okhaldhunga

S. N.	Community Based Network Organisation	District	Municipality/Rural	CBOs Number	Main committee Member	Total Members
1.	Likhu Demba Samudiyak Bikas Manch	Okhaldhunga	Likhu Demba Rural Municipality	107	9	2331
2.	Kotgadhi Shikhar Samaj Nepal	Okhaldhunga	Chisankhugadhi Rural Municipality	83	6	1244
3.	Sunkoshi Kakani Samudiyak Bikas Manch	Okhaldhunga	Sunkoshi Rural Municipality	87	5	2283
4.	Pragatisil Yathartha Samaj Nepal	Okhaldhunga	Manebhanjyang Rural Municipality	58	4	1352
5.	Libju Samudiyak Bikas Manch	Okhaldhunga	Manebhanjyang Rural Municipality	48	5	979
6.	Samabeshi Bikas Manch	Okhaldhunga	Champadevi Rural Municipality	62	10	1562
7.	Likhu Ekakrit Bikas Samaj	Okhaldhunga	Likhu Rural Municipality	54	9	1283
8.	Gramin Mahila Jagaran Samuha	Okhaldhunga	Molung Rural Municipality	66	66	3498
9.	Digo Gramin Bikas ko lagi Sashaktikaran Sanjal (SuREN)	Okhaldhunga		0	0	0

For further information:

Group of Helping Hands (SAHAS) Nepal

P.O.Box 8975, EPC 1590

Lalitpur, Nepal

Tel: 00977-1-5905671

Fax: 00977-1-5905670

Email: info@sahasnepal.org.np

Web: www.sahasnepal.org.np

